

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriölle

Huoltaja-säätiön lausunto Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain valmisteluryhmän väliraporttiin (Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön raportteja ja muistioita 2013:15)

Huoltaja-säätiö kantaa huolta sosiaalihuollon asemasta ja tulevaisuudesta meneillään olevissa rakenneuudistuksissa. Sosiaalihuollon on oltava tasavertaisesti ja omine lähtökohdineen terveydenhuollon rinnalla ja yhteistyökumppanina.

Kokonaisvaltainen sote-integraatio

Sote-integraatio on esillä olevan rakenneuudistuksen kulmakivi ja sen onnistumisen edellytys. Sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyön tulee olla mukana järjestämisrakenteissa kaikilla tasoilla: perustasolla, laajalla perustasolla ja erä-tasolla. Tämä yhteistyö ei ole luonteeltaan toiminnallista vaan rakenteellinen ratkaisu, jolla varmistetaan vaikuttavat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut ja kustannustehokas toimintarakente.

Kun uudistuksen tavoitteena sosiaali- ja terveydenhuollon erityisvastuualueen osalta on lähinnä koordinaatio-erä (mm. alueellinen koordinaatio, kehittäminen, tutkimus, koulutus ja viranomaistehtävät) on ratkaistava myös sosiaalihuollon erä-tason erityisen vaativien palvelujen tuotantojärjestelmä siten, että erä ei joudu koordinoimaan liian laajaa ja liian kirjavaa tuotantokenttää.

Sosiaali- ja terveydenhuollon integraatiossa ei ole kysymys yksinkertaisesta hallinnollisesta ratkaisusta eikä vain palveluista, vaan se vaatii sosiaalihuollon ja terveydenhuollon tasavertaista yhteistä työtä ja kyseessä on pitkäaikainen kulttuurinen, toimintatapojen ja työkäytäntöjen muutosprosessi. Yhteinen rakenne luo vasta puitteet.

Huoltaja-säätiö pitää tavoitteena vahvaa kuntarakennetta, jossa kuntaa tarkastellaan elinkeinoelämän, kansalaisyhteiskunnan ja kunnan toimintojen kokonaisuutena. Tässä kokonaisuudessa myös sosiaali- ja terveydenhuollon tulevaisuus voidaan ratkaista paikalliset ja alueelliset erityispiirteet huomioiden ja luoda hyvinvoinnin edellytyksiä sekä erityisesti varhaisen tuen rakenteita. Näin pystytään toimimaan pitkäjänteisesti kansalaisten omaehtoista elämän arkipäivän turvallisuutta tukien ja varsinaisia sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutarpeita vähentäen.

Huoltaja-säätiön näkemyksen mukaan on turvattava kokonaisvaltainen integraatio, jossa sosiaali- ja terveydenhuolto ei eriydy omaksi rakenteekseen vaan on osa kuntakokonaisuutta. Tämä edellyttää sote- rakenneuudistuksen kiinteää toiminnallista yhteyttä kuntarakennemuutokseen.

Kuntarakente edellä

Huoltaja-säätiön näkemyksen mukaan kuntarakente osana järjestämisvastuuta tulee ratkaista, jotta kunnat voivat sitoutua uuteen sosiaali- ja terveystieteiden palvelujen rakenteeseen. Vain näin voidaan

taata järkevä, vastuullinen ja kokonaisvaltainen tulevaisuuden sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelu ja järjestäminen.

Raportissa esitetty vastuukuntarakenne saa Huoltaja-säätiön myönteisen kannatuksen, koska siten tässä vaiheessa pystytään parhaiten turvaamaan välttämätön kokonaisvaltainen integraatio. Palvelujen toimivuus ja erityisesti niiden vaikuttavuus edellyttävät poikkihallinnollista toimintatapaa ja eri toimijoiden yhteisesti jaettua vastuuta niin sosiaali- ja terveydenhuoltoon sisältyvissä palveluissa kuin laajemmin kunnan muissa palveluissa ja tehtävissä. Hyvien elinolosuhteiden varmistaminen ja hyvän arjen mahdollistaminen ja ylläpitäminen on mahdollista vain eri toimijoiden yhteistyöllä.

Kunta sosiaalihuollon tutkimus- ja kehittämistoiminnan keskiöön

Osana rakenneuudistusta on varmistettava kuntien oman ja yhteistyössä eri tahojen kanssa tehtävän kehittämistoiminnan järjestäminen. Sosiaali- ja terveydenhuollon integraation vahvistamiseksi tarvitaan eri tasoille sosiaali- ja terveydenhuollon yhteinen tutkimus-, kehittämis- ja koulutus rakenne.

Sosiaalihuollon tutkimukselta ja kehittämiseltä puuttuu vastaava koordinointi- ja rahoitusmalli, joka on terveydenhuollossa. Sosiaalihuoltoon tarvitaan erityisvastuualueen tasolle sijoittuvaa yliopistollista tutkimusta ja kehittämistoimintaa, jossa integroidaan sosiaali- ja terveydenhuollon osaamista ja yhteinen tietopohja vahvistuu. Yliopistollisen koulutuksen ja tutkimuksen yhteistyö palvelujärjestelmän kanssa tulisi toteuttaa erityisvastuualueiden pohjalla.

Tutkimuksen ja kehittämisen tulee kiinnittyä vahvasti kunnan toimintaympäristön kokonaisuuteen ja koko laajaan peruspalvelukenttään. Tutkimuksen tulee olla käytäntölähtöistä, jonka yhtenä osana on vaikuttavuustutkimus.

Huoltaja-säätiö kannattaa vapaakunta-tyyppisiä tutkimus- ja kehittämistrakenteita, jotta taataan todellinen mahdollisuus paikallisiin ja alueellisiin innovaatioihin.

Helsinki 9.10.2013

Huoltaja-säätiö

Harri Jokiranta
hallituksen puheenjohtaja